

יניהו, אבל כו"ע סברי דכשר בסגן. ואם נימא דהעלאת הגורלות מן הקלפי פסולה צור וצעיא כהונה וממילא צעיא גם כה"ג, א"כ איך כשר בסגן. אשר דמבואר מהך דינא דכשרה בסגן דלא שייך העלאת הגורלות לדין כהונה והיא כשרה אפי' צור, וא"כ ל"ע דברי הרמב"ם שפסק דהעלאת הגורלות מן הקלפי פסולה צור.

וב"ל דהנה עיין דיומא דף מ' דמבואר שם דאם יכול לשנות את של לשם לעזאזל ואת של עזאזל לשם, לאחר העלאת הגורלות, תלוי באם גורל מעכב או לא. ואשר דמבואר מזה דאם גורל מעכב אז נאמרו בהגרלה שני דינים, דין הגרלה שהוא מצוה וקיום בפני עצמו, ודין קביעות בחלות שם השעירים, איזה לשם ואיזה לעזאזל. משא"כ אם גורל אינו מעכב, והוא רק קיום ומצוה של גורל בלבד, אז הגורל אינו קובע כלל בהשעירים. והקביעות של השעירים נעשית אח"כ ע"י קריאת שם לבד, כמבואר במשנה יומא דף ל"ט דאחר הגורל ה"י הכה"ג אומר לה' חטאת, והוא מהקרא ועשהו חטאת. וכן הוא להדיא בהסוגיא שם (דף ל"ט) דאם גורל מעכב הגורל עושהו חטאת ואם אינו מעכב, אז קריאת השם עושהו חטאת.

והנה ע"כ קריאת השם והקביעות של השעירים צודאי צעיא כה"ג כדכתיב בקרא ועשהו חטאת, ופשוט הוא דכהונה גדולה כאן היא לעיכובא ואין השעירים נקבעים אלא ע"י כה"ג. וע"כ נראה דהא דמבואר בירושלמי וזרמב"ם דהעלאת הגורלות מן הקלפי פסולה צור משום דגורל מעכב, אין זה מצד דין גורל כקיום בפני עצמו כי אם משום דין קביעות בשעירים דצעי כה"ג. משא"כ אם גורל אינו מעכב ואינו קובע את השעירים, ואנו דנין רק משום דין גורל כקיום בפני עצמו, ממילא הדר דינא דגורל לא הוי עבודה וכשר צור. אשר לפי"ז הרי ניחא קושית הלח"מ מהא דשחיטה כשרה צור, דהרי נמצא דמצד דין גורל כקיום בפני

עצמו, ה"י כשר צור גם אם גורל מעכב משום דהגרלה לא הויא עבודה, והא דפסולה צור הוא דין צפ"ע משום דאיכא בהגרלה דין קביעות השעירים, וצוה איכא גזיה"כ דצעי כה"ג, וכמש"נ.

והנה היכא דההגרלה נעשית ע"י כה"ג וזר, שכל אחד מוציא גורל מן הקלפי, יש להסתפק אם איכא פסול דזרות. ונראה דתלוי באם פסול זר נאמר בעצם קיום ההגרלה, ממילא שייך פסולא דזר בהעלאת שני הגורלות, דבנוגע לעצם מעשה הגורל, העלאת שני הגורלות מן הקלפי מעכבא, ושני הגורלות הויין מעשה וקיום אחד של גורל. משא"כ אם נימא דקיום ההגרלה כשר אפי' צור, והפסול של זרות הוא רק בקביעות השעירים, לשם ולעזאזל, אז נראה דכיון דכה"ג מוציא גורל א' מן הקלפי דאיכא קביעות של כה"ג על שני השעירים, דחלות דין קביעות השעירים ע"י הגורל היא חדא קביעות של שניהם ביחד, לשם ולעזאזל, דכן הוא עצם דין קביעותם, דקביעות האחד קובעת גם את השני, דאם זה לשם ממילא חל על השני קביעות לעזאזל, ואם זה לעזאזל, זה לשם. ואם כן הוא, נמצא דיש כאן קביעות של כה"ג על שני השעירים. אמנם אם אינו מוציא אלא גורל אחד בלבד, אף ששיר אחד אינו נקבע. והיינו טעמא משום דהקביעות נריכה להיות ע"י גורל וקיום הגרלה, ובדין הגרלה הרי שני הגורלות מעכבים. אבל היכא דיש שני הגורלות ומעשה ההגרלה אמנם נחקים, אז הדר דינא דכל גורל בפני עצמו קובע את שני השעירים. אשר לפי"ז הרי ניחא דברי הרמב"ם מהך דכה"ג וסגן מכניסים ידם לתוך הקלפי, דהרי נמצא למעלה דפסול זר הוא רק מחמת חסרון קביעות השעירים, וא"כ נמצא דהא דפסול צור הוא רק כששני הגורלות עולים ע"י זר. משא"כ כשגורל אחד משני הגורלות האלה עולה ע"י כהן גדול ליכא שום פסולא דזרות, וא"כ שפיר כשר ע"י כה"ג וסגן, וניחא דברי הרמב"ם, וכמש"נ.

פ"ג מה' עבודת יום הכפורים ה"ז, ח'

ומניפין בסודרין כדי שידעו שהגיע שער למדבר וכו' כיון שהגיע שער למדבר ילא כהן גדול לעזרת נשים

* ואחר כך משלח את השעיר החי ציד איש המוכן להוליכו למדבר וכו' ודרכיות היו עושין

* מהגר"ד ז"ל, נדפס בהדנו קיון תרל"ג.

משום דקיום מצות שילוח מתחיל תיכף מציאת השעיר מהעזרה, דהרי חזינן דהמשלח אינו מטמא בגדים רק משיאל מחומת ירושלים כמבואר במשנה יומא דף ס"ו. ואשר דנראה דהוא משום דעצם מעשה השילוח וקיומו צריך להיות ע"י כהן גדול, והוא מקימי כה"ג של סדר עבודת היום, וכדכתיב בקרא, ושלח ביד איש עמי המדברה, והיינו דדין קיומו הוא צמה שמוסר את השעיר למשלחו. ועיין ברמב"ם פ"ב מה' עבודת יום הכפורים ה"ב שכתב וז"ל ומוסר השעיר למשלחו לעזאזל עכ"ל, וכן עיין בפ"ג ה"ז שכתב וז"ל ואח"כ משלח את השעיר החי ביד איש המוכן להוליכו למדבר עכ"ל. וכן עיין בפ"ד ה"ב שכתב וז"ל ואח"כ משלח את השעיר למדבר עכ"ל. אשר דבלישונות הרמב"ם כמעט מפורש דבהשילוח איכא חלות דין של קיום עבודת היום אלל הכה"ג ע"י מסירת השעיר למשלחו, וע"כ שפיר צריך המשלח ליכנס לעזרה, מפני חלות קיום עבודת היום של הכה"ג דהוא רק בעזרה ככל קדר עבודת היום.

והנה ע"כ הדין דמבואר במשנה דקריאת הפרשה היא רק לאחר גמר שילוח השעיר, ז"ע למה תלוי קריאת הפרשה בגמר מצות שילוח, הרי קריאה לא הוי עבודה (יומא דף ס"ח, רמב"ם פ"ג מה' עיוה"כ ה"ט), וקיום מצוה הוא חוץ לעזרה דלא נאמר צה דין סדר כלל. (וגם דקריאת הפרשה צויה"כ פשוט דהיא רק מדרבנן, ומה דמבואר ברש"י [שם ד"ה צא לקרות] דילפינן ממילואים אינו אלא אסמכתא. אמנם צירושלמי מבואר דילפינן מהפרשה דיוה"כ, וז"ע א"ס גם זאת אינה אלא אסמכתא. וז"ל דהיא תקנתא בפ"ע דקריאת הפרשה היא לאחר גמר שילוח.) ואשר דנראה כמו שכתבתי, דמעשה השילוח של עבודת היום, הוא קיום של כה"ג, ואף שכבר מסר את השעיר למשלחו, מ"מ כל זמן שלא הגיע השעיר למדבר, והשילוח לא נתקיים עדיין, חסר קיומו של כה"ג, דלאו דוקא עצם מעשה מסירת השעיר למשלחו דנעשית ע"י כה"ג בעצמו הוי קיומו, כי א"ס דכל מעשה השילוח עד גמר מצוה הוי קיומו. ועוד יותר דגם עצם קיום מסירת השעיר למשלחו, נשלם רק אחר קיום דין השילוח, וממילא קיומו הוא כל העת עד גמר השילוח. ונמצא דהכה"ג אסור מדאורייתא ללכת מן העזרה וגם לפשוט בגדי הלבן, וצריך להיות בהכשרו עד גמר מצות שילוח דהוא קיומו בסדר עבודת היום. וא"כ הרי ניחא מה דלא היה קורא קודם גמר השילוח, דהא הקריאה הייתה בעזרת נשים דאין עלי רק קדושת

לקרות בתורה עכ"ל. והוא מהמשנה צימא דף ס"ח דכשאמרו לכהן גדול שהגיע שעיר למדבר, אז צא לו לקרות. והנה בסוגיא שם מבואר דקסבר ר"י כיון שהגיע שעיר למדבר נעשית מצוה, אשר דמבואר דא"ס נימא דלא נגמרה מצות שילוח רק אחר דחי' לזוק, אז אינו קורא רק אחר הדחי' משום דהקריאה היא אחר גמר שילוח. והתוספות ישנים שם (ד"ה וקמ"ל) כתבו דלר"י תיכף כשהגיע השעיר למדבר ה"י לשון של זהורית מלבין, משום דכבר נתקיימה מצות שילוח ונגמרה הכפרה. ודין דחי' לזוק לר"י אינו מעכב במצות שילוח, ופליג על הא דמבואר במשנה יומא דף ס"ו דחזי קושר בסלע וחזי צין קרניו, דהוא משום דלא ה"י מלבין רק אחר הדחי' כמבואר בסוגיא שם. אשר לפי"ז ז"ע דברי הרמב"ם, שפסק דחזי קושר בסלע וחזי צין קרניו, ולא ה"י מלבין רק אחר הדחי'. הרי דסובר דלא נתקיימה ולא נגמרה מצות שילוח כי א"ס אחר דחי' לזוק, ופסק ג"כ דתיכף כשהגיע שעיר למדבר יצא כה"ג לקרות. (א"ס לא שנימא דהך כיון שהגיע שעיר למדבר שכתב הרמב"ם כוונתו דחי' לזוק, ועיין בפירוש המשנה להרמב"ם שפסק דאין הלכה כר"י. הרי דסובר דבאמת הוא מחלוקת ר"י ורבנן ופוסק כרבנן. ולשון רבנן במשנה הוא דכשאמרו לו שהגיע שעיר למדבר צא לו לקרות. וע"כ לפירושו הוא דחי' לזוק. וע"כ גם בדברי הרמב"ם הפירוש הוא כן ונקט לשון המשנה. וראית הגמ' דקסבר ר"י כיון שהגיע שעיר למדבר נעשית מצוה, הוא משום דר"י נתן סימנא מירושלים עד בית חורון שלשה מילין, ולפי הך סימנא תלוי במדבר, ולא בדחי' לזוק, אצל הרמב"ם דפסק כרבנן נקט לשון המשנה, הגיע שעיר למדבר, ופירוש דחי' לזוק, כן י"ל. אצל צכ"ז ז"ע, כיון דהרמב"ם סובר דמחלוקת ר"י ורבנן בדין זה א"ס קריאת הפרשה ה"י תיכף כשהגיע שעיר למדבר, או לאחר הדחי', ה"י לו לפרש זאת, ומדכתב סתמא כיון שהגיע שעיר למדבר יצא כה"ג לקרות, יותר משמע דציד החזקה פוסק דתיכף כשהגיע שעיר למדבר גם קודם הדחי' ה"י קורא.)

וב"ל דהנה מבואר צימא דף ס"ו, עמי ואפילו בטומאה, שא"ס נטמא משלחו נכנס טמא לעזרה ומשלחו, דמבואר בזה דצריך ליכנס לעזרה ליקח את השעיר. ולכאורה ז"ע למה צריך ליכנס לעזרה הרי יכולים להוציא את השעיר חוץ לעזרה. ואין לומר דהוא

הר הצית, וקודם גמר השילוח אסור הי' לו לזאת מן העזרה לעזרת נשים (א).

לפי"ז נחא דברי הרמב"ם שפסק דלא הי' מלצין רק אחר דחי' לזוק ובכ"ז פסק דחיקף כשהגיע שער למדבר יאל לקרות, דהרמב"ם סובר דדין שילוח השייך לקיומא ולסדר עבודת היום של כה"ג, באמת תלוי רק במדבר ולא בדחי' לזוק, ודין שילוח של דחי' לזוק נאמר רק בהחפצא של שער דלריך להתקיים בו, אבל אינו שייך לקיומו של כה"ג. ובאמת תרי דינים הם בהפרשה, שילוח השער למדבר מהקרא ושלח ציד איש עמי המדברה, דקאי על כה"ג, ודחיחו לזוק מהקרא ונשא השער עליו את כל עונתם אל ארץ גזרה, דהוא חלות דין שילוח בהחפצא של שער, דלא נאמר ולא שייך כלל לכה"ג. והרי כבר רשמתי לשונות הרמב"ם שכתב בפ"ג ואח"כ משלח את השער המי ציד איש המוכן להוליכו למדבר. וכן בפ"ד ואח"כ משלח את השער למדבר, ומפורש כדברינו, דלדין קיום

השילוח של כה"ג אינו שייך רק השילוח למדבר. וע"כ לענין קריאת הפרשה דנחצאר דקיומה אינו תלוי בגמר מצות שילוח, ורק בגמר מצות קיום סדר עבודת היום של כה"ג, שיהי' מותר לו לזאת מן העזרה, ע"כ שפיר פסק דחיקף שהגיע שער למדבר, וכבר נתקיימה מצות שילוח בסדר עבודת היום של כה"ג, יולא מעזרה לעזרת נשים וקורא את הפרשה. וביאור דברי הגמ', קסבר ר"י כיון שהגיע שער למדבר נעשית מצותו, מפרש דקאי לענין מצות שילוח השייך לכה"ג. אבל באמת עוד לא נגמרה ולא נתקיימה מצות שילוח אלא בדחי' לזוק אפילו לר"י. אכן הוא דין אחר דנאמר בהחפצא של שער דלריך להתקיים בו, וגם ר"י לא פליג על הא דחציו קושר בסלע וחציו בין קרניו, משום דאינו מלצין רק אחר דחי' לזוק, שאז נתקיימה מצות שילוח ונגמרה הכפרה. וע"כ שפיר פסק הרמב"ם לשני הדינים, הך דכיון שהגיע שער למדבר נעשית מצותו וגם הא דחציו קושר בסלע וחציו בין קרניו, וניחא דברי הרמב"ם כמו שבארתי.

פ"ה מה' עבודת יוה"כ הכ"ה

* חסר מן הקטרת אחד מסמני' או מעלה עשן חייב מיתה עלי' שנאמר ולא ימות כי בענן אראה על הכפורת וכו' עכ"ל. והנה בפ"ג מה' כלי המקדש ה"ח גבי קטורת דכל השנה, כתב הרמב"ם וז"ל חסר אחד מסממני' חייב מיתה עכ"ל, ולא הזכיר כלל מעלה עשן. והמל"מ (פ"ג מה' כלי המקדש ה"ג) הקשה דמשמע דשיטת הרמב"ם היא דהא דחסר דחיסר מעלה עשן חייב מיתה הוא רק ביום הכיפורים ולא בשאר ימות השנה. והרי בסוגיא ציומא דף נ"ג מבואר צברייחא שם, מה ת"ל כי בענן אראה על הכפורת מלמד שנותן זה מעלה עשן ומנין שנותן זה מעלה עשן שנאמר וכסה ענן הקטורת את הכפורת הא לא נתן זה מעלה עשן או שחסר אחת מכל סמני' חייב מיתה ע"כ. והגמ' פריך שם דלמה בעינן תרי קראי על מעלה עשן, ומשני הגמ' חד ליוה"כ וחד לשאר ימות השנה. הרי דהצרייחא קאי שם על שאר ימות השנה, ועל שניהם מבואר דאם לא

נתן מעלה עשן חייב מיתה. ועוד הקשה מהצרייחא השני' שם תניא ר"א אומר ולא ימות עונש כי בענן אראה אזהרה יכול יהיו שניהם אמורין קודם מיתה בני אהרן ת"ל אחרי מות שני בני אהרן ע"כ, הרי דלמחצה הצרייחא לומר דמיתה בני אהרן הייתה מפני חסרון מעלה עשן, והקטרת בני אהרן הלל לא הייתה ביום הכפורים, הרי דגם בשאר ימות השנה איכא חיוב מיתה אם חסר מעלה עשן.

וב"ל דבאמת גם דעת הרמב"ם היא דבשאר ימות השנה חייב מיתה אם לא נתן זה מעלה עשן. וזה נכלל בדין דחסר אחד מסממני' חייב מיתה, דהרי גם מעלה עשן הוא מהסממנים. והא דזהלכות עבודת יום הכיפורים מביא חסר אחד מסמני' וחסר מעלה עשן כדינים חלוקים, הוא משום דשיטת הרמב"ם היא דביום הכיפורים איכא עוד דין מקוים של מעלה עשן

(א) עיין חדושי מרן רי"ז הלוי במכתב שכתב להגר"ד בענין זה, ג' טו"ז אלול התרפ"א, ולעיל ה' תמידין ומוספין, ונחים דף פ"ג.

* מהגר"ד זצ"ל, ועיין חדושי מרן רי"ז הלוי במכתב שכתב להגר"ד בענין זה, ג' טו"ז אלול התרפ"א.